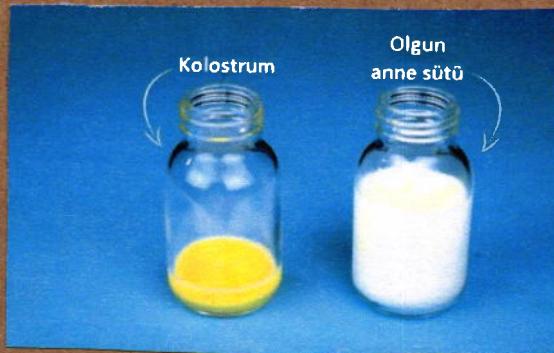

HALK DİLİNDE SAĞLIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

A

abdestbozan: Serit. Aktif hareketle anüs-
ten çıktıgı için, "abdestbozan olarak bilinir.
acımak torbası: Safra kesesi.
ağz sütı: Doğumdan hemen sonra salgı-
lanmaya başlayan anne sütu.

alaca: Deride pigment kaybına bağlı ola-
rak açık renkli alanların oluşturduğu bir
tür deri hastalığı.

albasması: Doğum sırasında temizleme dikkat
edilmemesi yüzünden lohusun tutulduğu ateş-
li hastalık, lohusa humması.

algöynek: 1. Kızıl hastalığı. 2. Kızamık, kızamık-
gök. 3. Kurdesen hastalığı.

amel: İshal.

aşık kemigi: Ayak bileği; eklemińi oluşturan
üç ana kemikten biri.

ayağı; ağırlı: Yüklü, gebe.

B

bağır: 1. Göğüs. 2. Ciger, bağırsak vb. vücut boşluklarında bulunan organların ortak adı.

bakanak: Göz, gözbebeği.

basur: Kalın bağırsağın alt bölümünde ve anüste toplardamarların genişlemesiyle oluşan varis, hemoroid.

bögür: İnsan ve hayvan vücutunun kaburga ile kalka arasındaki bölümü, yan toraf.

büzgüük: 1. Kig, makat, anüs. 2. Kalça.

C

cocanak: Kas, vücutta hareketleri sağlayan organ ve bu organın telsi dokusu.

con tahtası: Göğüs kemiği.

cemcük ağız: 1. Sözleri tam telaffuz edeme-
yen kimse. 2. Bir tarafa çarpık ağız.

cibban: Küçük el.

circir: İshal.

ciger beni: Yüzde ve boyunda olan kırmızı ben.

cihar: Sıtmak.

colak: Bir kolu kesilmiş adam.

cor: Fitik hastalığı.

cozutmak: Soğuktan büzüşmek.

culuz etmek: Yutmak.

cürbek: Gapak.

cütür: Cüce.

C

Çoğ kemiği: Uyluk kemiği.

calık: Kötürüm, inmeli, sakat.

calınmak: Cin Garpmak, deli akıl hastası.

carık aikarmaz: Kolera, şiddetli ishal ve kusmalarda kendini gösteren hastalık bulasıçı olup öldürücü ve tehlikeli hastalıklar arasında sayılmaktadır. Garık aikarmaya fırsat vermeden yere yatar gibi düşünüldüğünden halk arasında carık aikarmaz hastalığı olarak isimlendirilmiştir.

çibik: Gocukların topağının arkasında çıkan yara.

çiti kemiği: Kaburga kemiği.

Comar: Burun.

Cor: Hastalık.

D

dayday: Yürümeye yeni başlayan çocukla-
rin ayakta duruşu, tay tay durması.

dikik dikilmek: Vücutun belli bir yerine san-
çı girmek.

dilcük: Damakla ile genzin birleştiği yerde
kapak şeklindeki organ. Küçük dil.

dolama: Bakteri ve mantarların kütükül veya
tırnaklarındaki kırımlının yakınındaki
cildi etkilediği, el ve ayak tırnaklarının gev-
sesinde oluşan bir deri enfeksiyonu.

döl yatağı: Memelilerde döllenmiş yumurtanın
yerlesip içinde büyüdüğü ve doğuma kadar
gelişimini sağladığı organ, anarahmi, karın,
meşime uterus.

dös: Göğüs, sine.

düden: 1. Mide . 2. Obur.

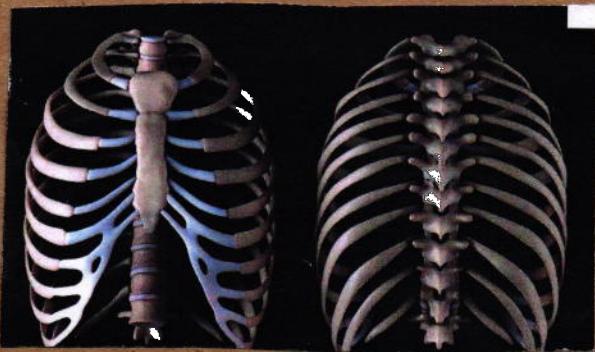
düdeni desilmek: Oburluğu tutmak, istahı çok
acılmak.

düğürçük: Sivelce.

E

efilli: Yürek çarpıntısı.

eğe kemiği: Kaburgayı oluşturan uzun kemiklerden her biri.

em: İlaç, merhem.

emci: 1.Eczacı. 2. Hekim, operatör, ebe.

esem: Sağlam, sağlığı yerinde olan kimse.

eserük: Deli.

eş: Göbek kordonu, son, etene.

g

Gece yanığı: Genellikle ileri yaşlarda en sık gövdede olmak üzere önce ağrı, sonrasında kızarıklık ve içi sıvı dolu kesecikler şeklinde görülen viral bir deri hastalığı, zona.

Geyrek: Kıkıldak.

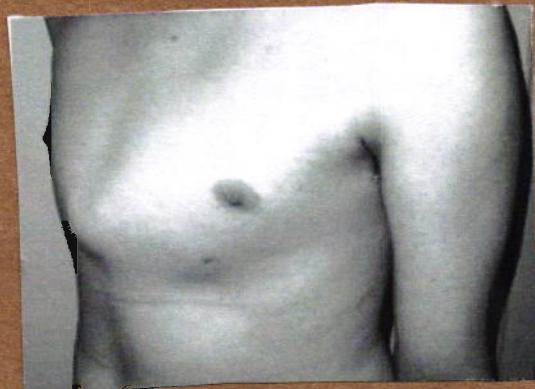
Gidismek: Kasıntı duyumsamak, kasınmak.

Göynük: Yanık, keder, istirap, hararet.

Göze perde inmesi : Katarakt, doğal göz merkeğinin matlaşması ve yüzeyinde oluşan gelişmiş lekelenmelerle birlikte saydamlığını yitirmesile oluşan bir göz hastalığıdır.

Güvercin göğüs : Güvercin göğüs, kaburgalar ile iman takası olarak bilinen göğüs kafesi kemiği arasındaki kıkırdağın fazla büyümeye nedeniyle göğüsün ortasının dışarı çıkıştı olusurması ile sonucalan göğüs duvarı deformitesidir.

H

hafakan: Sıkıntı, çarpıntı, kalbin fazla çarpma-
sı.

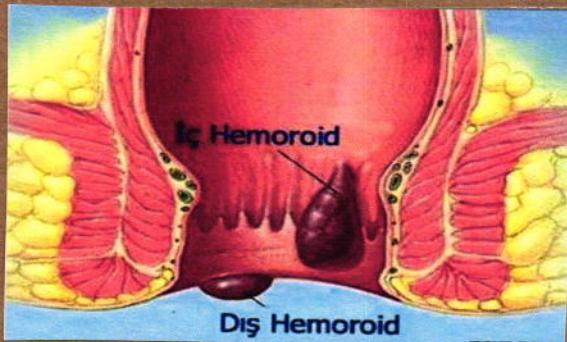
harazı: Öksürük, ciger hastalığı.

hırtık: 1. Gene altı, gıdık. 2. Boğmacaya ben-
zer bir sesit hastalık. 3. Kuşpalazı (difteri)
gibi nefes darlığı yapan bir hastalık.

hoşuruk: Vücutta meydana gelen toplu iğ-
ne başı büyülüüğündeki kabarcıklar.

1

İğinik memesi: Hemoroid, basur. Anüsün dış kısmında ya da alt kısmındaki damarların genişlemesi ve şişmesidir.

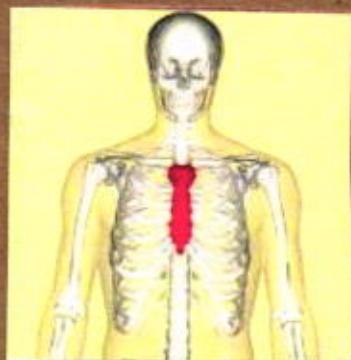

İsırғın: Sıcak yaz aylarında coğulukla bebek ve küçük çocuklarda , terlemekten veya sıcaklıkta vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar , isilik .

İsilak: Göz .

i

iman tahtası: Sternum veya göğüs kemiği, sağ ve sol kaburga kemiklerini bir arada tutan göğüs kafesi kemiği.

ince hastalık: Mycobacterium tuberculosis mikrobunun neden olduğu uzun seyirli ve granülomatöz karakterde bakteriyel ve bulasıçı bir enfeksiyon hastalığı, verem, tüberküloz.

incitmebeni hastalığı: Bir organ veya dokudaki hücrelerin düzensiz olarak bölünüp coagulasyonla beliren kötü urların yol açtığı hastalık, amonsız hastalık, Kanser.

inme:felg..

İsilik: Sıcak yaz aylarında yoğunlukla bebek ve küçük çocuklarda, terlemekten veya sıcaktan vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar.

İtdirseği: Göz kapağı kenarındaki yağ bezlerinin veya kirpik köklerinin iltihaplanması sonucu oluşan bir göz rahatsızlığı, arpaçık.

K

kara ağrı: Tifo hastalığı.

karabasan: Halk arasında uykı hastalığı olarak bilinen narkolepsinin belirtileri arasında karabasan da bulunur. Bir uykı bozukluğu olan narkolepside kişi gün içerisinde baş etmesi zar uykı atakları yaşar ve gün içinde kendisini her zaman halsiz hisseder. Uykı düzeni non-REM(göz hareketinin olmadığı uykı evresi) ve REM(göz hareketinin olduğu, rüya görülen uykı evresi) şeklinde birbirini takip eden süreçlerden oluşur. Narkolepsi olanlar uykuya doğrudan REM ile baslar. Bu kişiler tüm uykı süresi boyunca daha fazla REM yaşıkları için bazen sık sık rüyalar görebilir. Bazende "uyku felci" denilen durum ile karşılaşılır. Bu durumda kişi uyanma sırasında kısa süreli "fela" yaşayabilir. Karabasan, tıbbi olarak "uyku felci" olarak adlandırılan bir durumudur. Bu durum, kişinin uyanıkken tamamen farkında olmasına rağmen, uykudan uyanma aşamasında veya uykuya geçiş aşamasında yücedünün geçici olarak haret edememesi durumunu ifade eder.

kasık yanılmak: Fitik olmak.

kavuk: İdrarın toplandığı düz kaslardan yapan kese, mesane.

kekeç: Kekeme.

kıl kurdu: Bağırsak salıncası, minik parazitik salıncıkların neden olduğu, hijyen uyezi iyi pişmemiş etten yapılan yiyeceklerden, ağız veya dişti yoluyla bulasan bağırsak enfeksiyonu. Hastalık, karın ağrısı, istahsızlık, gece uyanma, ağızdan salya atması, diş gıcırdatma, uyurken popoyu kasıma bulgularıyla kendini gösterebiliyor.

kiran: İnsanların ya da hayvanların toplu ölümüne yol açan salgın hastalık.

kindik: Göbek.

kindik ene: Yeni doğan acoğun göbeğini kesen kadın, göbek anne.

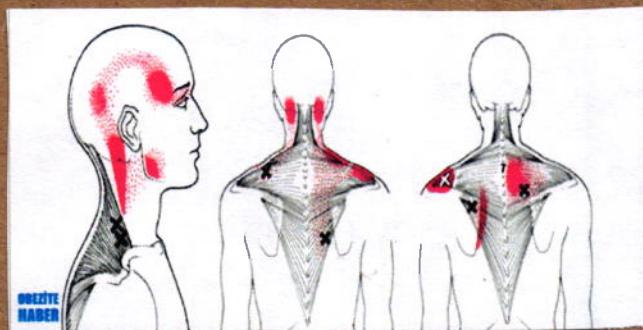
kiriş: Kasların uclarında bulunan ve kasları kemiklere ve başka organlara bağlayan beyazimsi kordon, tendon.

konak: Sağtaki kepek, küçük bebeklerin başlarındaki kepek tabakası.

kötürüm: Vücutta düştönlük, yaşlılık ya da sakatlık dolayısıyla yürüyemeyen, topac.

kulung: kas kılıfı, kas ve eklem, kemik, tendon ve kasların konnektif dokularında ipsisan ağrı veya inflamasyondur. Fibrozit genellikle boyun, omuz bölgesi ve kürek kemiklerinin arasında meydana gelir. Yel girmesi ya da damar damar üstüne binmesi gibi isimlerle de tanımlanır.

kunduracı göğüs: İman tahtası ve kaburgaların göğüs kafesinin içine doğru gökmesi durumu.

kurdegen: Ciltte yüksek düzeyde histamin veya diğer kimyasalların salınımı ya da alerjik reaksiyon sonrasında ortaya çıkan, soluk kırmızı, kabarık ve kaşintılı sisliklere neden olan bir cilt reaksiyonudur.

kursak: Hide.

kuruyel: Romatizma.

kuşpalazı: Nefes yolu veya boğazda bir bakteriyel enfeksiyon sonucu oluşan bir hastalıktır. Enfeksiyon boğazda bir beyaz ya da sarımsı tabaka oluşmasına yol açabilmektedir.

M

mafsal: Eklem.

mayışmak: Sıcaktan, mide dolgunluğunundan ya da sevktен gesemek, bayığın duruma gelmek.

miskin hastalığı: Cüzzam, hansen basilinin sebep olduğu, sinir sistemi ve deri basta olmak üzere birçok sistem ve organı etkileyebilen bulasıcı bir hastaluktur. Acıç, zavallı, yoksul, tepkisiz, hareketsiz anlamına gelen miskinlikmesi ise cüzzamlıların niteliklerine uydugu için bu hastalığa isim olmuş ve halktan ayrı tutulan cüzzamlıların barındırıldığı binalara miskinhane, miskinler tekkesi, miskinler dergahı ve meczumin zaviyesi gibi isimler verilmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre son 40 yılda 15 milyondan fazla cüzzamlı hasta tedavi edilmiştir. Ancak gelişmemiş ülkeler ve bölgelerde, yoksulluk ve temizlik şartlarının pek iyi olmaması nedeniyle orada yaşayan insanlar, bu zorlu hastalık ile hala karşı karşıya kalma ya devam ediyor.

N

nazıklarar: Gözbebeği.

nevri dönmek: Hidesi bulanmak.

nisyan: Unutkanlık, asırı unutkanlık veren bir hastalık.

O

oğlan sonu: Anne ile bebek arasında kan alışverişini sağlayan organ.

oğlan yatağı: Rahim

ordubozan: Toplumda "ordu bozан" ya da "Atay Bozан" olarak adlandırılan varis hastalığı, bacak toplardamarlarındaki yapısal bozukluklara bağlı olarak gelişen kivrimlaşmalar ve genişlemeler olarak tarif edilebilir. Varis iki ayakları üzerinde yaşayan canlıkların hastalığıdır. Dört ayaklı canlılarda görülmeyen bir hastalıktır. Ordubozan kelimesinin varis için kullanıldığına dair ilk kayıtlar 16. yüzyıla kadar uzanır. Bu kelimenin, varisli damarın bacağı oradan oraya çektiği ve rahatsızlık verdiği anlamına geldiği düşünülmektedir.

Ö

öce: Beş sakral omurun birbirine yapışmasıyla oluşmuş, üçgen biçimindeki kemik, kuyruk sokumu.

öd: Karaciğerden salgılanan safra'nın toplandığı ve daha koyu hale getirildiği torba şeklindeki organ, safra kesesi.

öyken: Atciger.

öyken düdüğü: Nefes borusu.

P

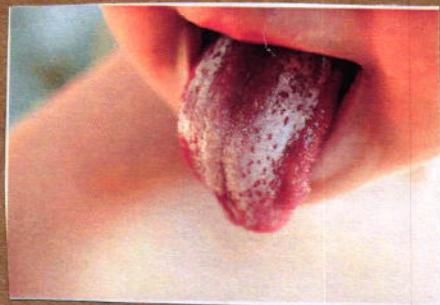
Paçavra hastalığı: Tıp dilinde influenza adı verilen griP hastalığı influenza virüslerinin etken olduğu bir solunum yolu enfeksiyonudur. Ateş, halsizlik ve kas ağruları nedenile hastaları günlük işlerini yapamaz hale getirebildiğinden "paçavra hastalığı" olarak da adlandırılır.

Grip; paçavra hastalığı

Pamukgök: Candida türleri mantarlara bağlı gelişen, ağız içi ve sıklıkla dudaklarda görülen, altındaki dokuya yapışık olmayan beyaz süt kesiği şeklinde plaklarla karakterize bir cinsit mantar enfeksiyonudur.

Aşında bu mantar türü sağlıklı insanların ağızında da bulunur. Ancak bağırsıklık sisteminin yeterince güclü olmadığı dönemlerde candida Albicans aşırı miktarda doğarak pamukgök hastalığının gelişmesine yol açar.

Petlik: Bağırsıklardaki diskinin dışarıya atılamaması veya güclükle atılması durumu, inkibaz, kabızlık.

Pögik: Omurganın en alt ucunda, genellikle 4 kemigin kaynaşmasından oluşan ürogenimsi bir yapı.

pögik ağrısı: Kuyruk sakumu ağrısı. düşme sonrası oluşan trauma; sert veya dar bir yuzeyde uzun süre oturma, kuyruk kemигini oluştururan kemikçiklerde eklem kireflenmesi veya vajinal doğum sonrası ortaya çıkarabilir.

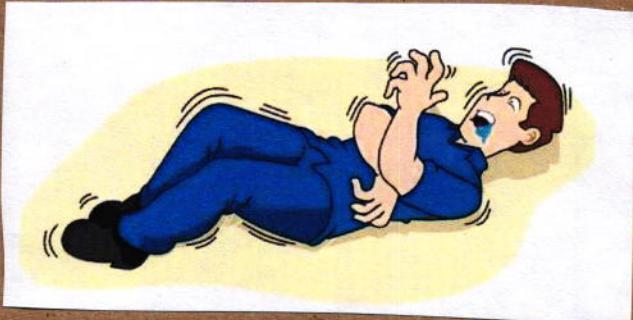

S

sac kırığı: Beyaz kan hücrelerinin saç foliküllerindeki hücrelere saldırarak küçümelerine, saç üretimine önemli ölçüde yavaşlatmasına ve saç dökülmesine yol açan bir çeşit deri hastalığıdır.

sara hastalığı: Epilepsi, sık ve tekrarlanan nöbet ataklarının yaşandığı nöralojik hastaliktır.

Sırca barmak: İnsan elindeki en küçük ve
ince parmak, serce parmağı.
Sürgün: İshal.

Ş

Şelet: Şaşı.

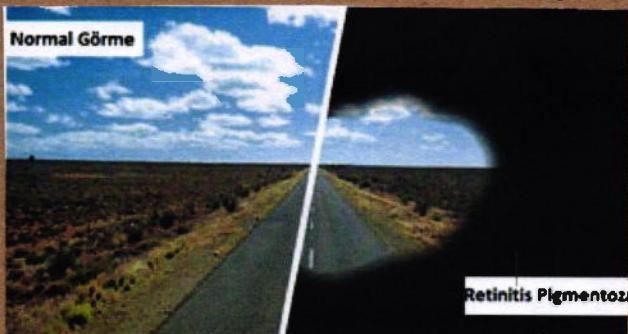

Şerbetleme: Frengi.

Sor: 1. Nezle. 2. Hastalık, gücsüzlük, zayıf.

T

tarak: Ayucun ve ayığın yüksek olan üst bölümü.
tavuk karası: Retinadaki doku hücrelerinin ı-
şığı algılayan tabakasının zarar görmesi so-
nucu gelişen, özellikle akraba evliliklerinde sık
görülen genetik geçişli bir hastalık, gece kör-
lüğü.

temre: Egzama; diğer bir adıyla atopik derma-
tit, halkın arasında "temre" olarak da anılan, bir-
takım nedenlerle ortaya çıkan, ciltte kızaklık,
kasıntı, pullanma ve ileri seviyede ise tahrış ve çat-
ıklarla seyreden bir alerjik cilt hastalığı.

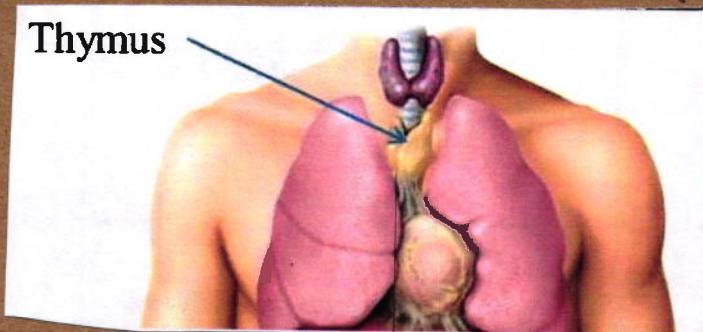

U

ustuğu çekilmek: Bayılmak, içi geçmek.

uçakeri: Rahim

uykuluk: Vücutta iman tahtası olarak adlandırılan bölgenin arkasında, soluk borusunun önünde, tiroid bezinin altında ve kalbin önünde bulunan ia salgı bezisi.

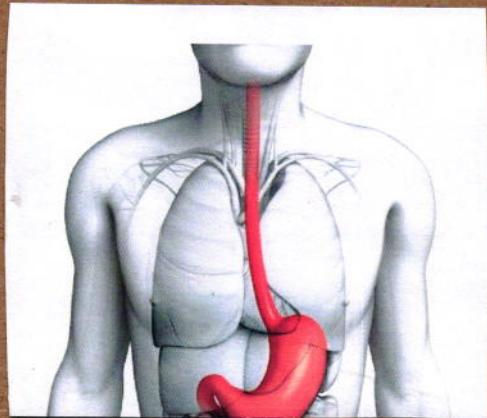

Ü

Üfürük: Soluk.

Üğüntü: Bulantı.

Ümük: Yutak ile mide arasında bulunan kas
ve zordon yapılı yemek borusu.

V

vağası **geçmek**: Boygınlık geçirilmek, içi geçmek.

vangıldamak : Kulağı uğultamak.

virik : ishal.

Y

yayası çıkmak: Basur hastalığında basur mesinin basur dışına çıkması.

Yılancık hastalığı: Yılancık hastalığı olarak da bilinen, deride ağrı, kızarıklık, şişlik ve ısı artışı ile ortaya çıkan en çok bacaklarda görülen bir deri hastalığıdır. Tedavide gecikilirse enfeksiyon vücuda yayılabilir.

ERİZİPEL-YILANCIK HASTALIĞI

Yumru: Genellikle derinen içine gömülü, guvralak ve sert oluşum, nod, ur.

Z

Zatülcenç: Ates, titreme, göğüs ağrısıyla kendini gösteren, akciğer zarı yanıklanması, sattican.

Zatürre: Akciğer dokusunun iltihaplanmasıdır. Bakteriler basta olmak üzere çeşitli mikroorganizmalara bağlı olarak meydana gelir.

Zengin hastalığı: Halk arasında kralların hastalığı da denilir. Böyle denilmesi ise gutun genellikle varlıklı insanlarda görülmesi. Gut genetik veya çevresel çeşitli faktörler nedeniyle vücutta ürik asit olusumunun artması ve böbreklerden yeterince atılamaması sonucunda oluşuyor. Protein bakımından zengin beslenen kişilerde görülüyor.

Gut Hastalığı

AYSU ATAS
ELAZIĞ METİN KOLOĞLU MESLEKİ VE
TEKNİK ANADOLU LİSESİ

HALK DİLİNDE SAĞLIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

